

**VALSTYBINĖS KAINŲ IR ENERGETIKOS KONTROLĖS KOMISIJOS
DUJŲ IR ELEKTROS DEPARTAMENTO
DUJŲ SKYRIUS**

Teikti Komisijos posėdžiui
Komisijos narys
Donatas Jasas
Komisijos pirmininko pavaduotojas
Jonas Makauskas
Komisijos pirmininkė
Inga Žilienė

2019-05-29

**PAŽYMA
DĖL BENDRO INTERESO PROJEKTO „DUJOTIEKIO TARP LATVIJOS IR LIETUVOS
PAJĖGUMŲ DIDINIMAS“ DERINIMO**

2019 m. gegužės 29 d. Nr. O5E-143
Vilnius

1. Teisinės ir faktinės aplinkybės

Pagal Europos Parlamento ir Tarybos 2013 m. balandžio 17 d. reglamento (ES) Nr. 347/2013 dėl transeuropinės energetikos infrastruktūros gairių, kuriuo panaikinamas Sprendimas Nr. 1364/2006/EB ir kuriuo iš dalies keičiami reglamentai (EB) Nr. 713/2009, (EB) Nr. 714/2009 ir (EB) Nr. 715/2009 (toliau – Reglamentas Nr. 347/2013) 3 straipsnio 4 dalį, Europos Komisijai suteikiami įgaliojimai priimti deleguotus aktus dėl Europos Sąjungos (toliau – ES) bendro intereso projektų (toliau – BIP) sąrašo. Europos Komisija 2017 m. lapkričio 23 d. priėmė deleguotąjį Reglamentą (ES) Nr. 2018/540, kuriuo, sudarant Europos Sąjungos bendro intereso projektų sąrašą, iš dalies keičiamas Reglamentas Nr. 347/2013 ir kurio VII priedo B dalies 8.2 papunkčiu į paskelbtą BIP sąrašą įtraukta Rytinio Baltijos jūros regiono infrastruktūros modernizavimo projektų grupė, apimanti šiuos BIP:

1. Latvijos ir Lietuvos jungties gerinimas;
2. Estijos ir Latvijos jungties gerinimas;
3. Požeminės dujų saugyklos Inčukalns (LV) gerinimas.

Pažymėtina, kad BIP „Dujotiekio tarp Latvijos ir Lietuvos pajėgumų didinimas“ (toliau – Projektas) taip pat yra įtrauktas į Europos dujų perdavimo sistemos operatorių tinklo (*angl. European Network of Transmission System Operators for Gas*) (toliau – ENTSO-G) dešimties metų tinklo plėtros planą (*angl. Ten-Year Network Development Plan*), paskelbtą 2017 m. balandžio 28 d.¹, Nacionalinę energetinės nepriklausomybės strategiją, patvirtintą Lietuvos Respublikos Seimo 2012 m. birželio 26 d. nutarimu Nr. XI-2133 „Dėl Nacionalinės energetinės nepriklausomybės strategijos patvirtinimo“, ir Nacionalinės energetinės nepriklausomybės strategijos įgyvendinimo priemonių planą, patvirtintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2018 m. gruodžio 5 d. nutarimu Nr. 1210 „Dėl Nacionalinės energetinės nepriklausomybės strategijos įgyvendinimo priemonių plano patvirtinimo“ (priemonės eil. Nr. 5.1.5.2).

¹ <https://www.entsog.eu/tyndp#entsog-ten-year-network-development-plan-2017>

Į ES BIP sąrašą įtraukti projektai atitinka Reglamento Nr. 347/2013 4 straipsnyje nustatytus BIP taikomus kriterijus: projektas reikalingas bent vienam iš energetikos infrastruktūros prioritetinių koridorių ir sričių, galima bendra projekto nauda, įvertinta remiantis atitinkamais konkrečiais Reglamento Nr. 347/2013 4 straipsnio 2 dalyje nurodytais kriterijais, yra didesnė už jo sąnaudas, taip pat ilguoju laikotarpiu, projektas atitinka bet kurį iš šių kriterijų: 1) susijęs su bent dviem valstybėmis narėmis, nes tiesiogiai kerta dviejų ar daugiau valstybių narių sieną, 2) įgyvendinamas vienos valstybės narės teritorijoje ir daro didelį tarpvalstybinį poveikį, kaip nurodyta Reglamento Nr. 347/2013 IV priedo 1 punkte, 3) kerta bent vienos valstybės narės ir vienos Europos ekonominės erdvės šalies sieną.

Pagal Reglamento Nr. 347/2013 12 straipsnio 3 dalį, kai BIP yra pakankamai parengtas (angl. matured), projekto rengėjai, pasikonsultavę su valstybių narių, kurios patiria grynąjį teigiamą projekto poveikį, perdavimo sistemų operatoriais, pateikia paraišką dėl investicijų. Į tą paraišką dėl investicijų projekto rengėjai įtraukia prašymą dėl tarpvalstybinio sąnaudų paskirstymo, jį pateikia visoms atitinkamoms nacionalinėms reguliavimo institucijoms (toliau – NRI) ir prie jo prideda: (1) konkretaus projekto kaštų ir naudos analizę, atitinkančią pagal Reglamento Nr. 347/2013 11 straipsnį parengtą Europos dujų perdavimo sistemos operatorių (toliau – ENTSO-G) metodiką² (2019 m. vasario 19 d. INV0292-18), ir parengtą atsižvelgiant į naudą, patiriamą didesniu nei atitinkamos valstybės narės mastu; (2) verslo planą, kuriame įvertinamas finansinis projekto perspektyvumas, įskaitant pasirinktą finansavimo priemonę; (3) jeigu projekto rengėjai susitaria – pagrįstą pasiūlymą dėl tarpvalstybinio sąnaudų paskirstymo.

Pagal Reglamento Nr. 347/2013 12 straipsnio 4 dalį, NRI per šešis mėnesius nuo vėliausios paraiškos, kuri pateikiama paskutinei iš atitinkamų NRI, gavimo datos, pasitarusios su atitinkamais projekto rengėjais, priima suderintus sprendimus dėl tarpvalstybinio investicinių sąnaudų paskirstymo kiekvienam projekto sistemos operatoriui ir tų sąnaudų įtraukimo į tarifus. NRI gali nuspręsti paskirstyti tik dalį sąnaudų arba gali nuspręsti sąnaudas paskirstyti pagal kelis BIP rinkinį. Pagal Reglamento Nr. 347/2013 12 straipsnio 6 dalį, jeigu atitinkamos NRI per šešis mėnesius nuo dienos, kai paraišką gauna paskutinė iš atitinkamų NRI, nesusitaria dėl prašymo dėl tarpvalstybinio investicijų sąnaudų paskirstymo, jos nedelsdamos informuoja Energetikos reguliavimo institucijų bendradarbiavimo agentūrą (toliau – Agentūra). Pažymėtina, kad Agentūra buvo informuota apie pateiktą Projektą 2019 m. kovo 1 d. raštu Nr. R2-(D)-461.

Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija (toliau – Komisija) ir Latvijos NRI (*angl. Republic of Latvia Public Utilities Commission*) gavo AB „Amber Grid“ ir AS „Conexus Baltic Grid“ (toliau kartu – Projekto rengėjai) 2018 m. gruodžio 19 d. raštą Nr. 01-7/1005, kuriuo buvo pateikta paraiška dėl Projekto. Komisija ir Latvijos NRI 2019 m. kovo 1 d. raštu Nr. R2-(D)-461 informavo Projekto rengėjus apie trūkstamą informaciją pagal 2015 m. gruodžio 18 d. rekomendacijas Nr. 05/2015³ (toliau – Agentūros rekomendacijos). Atsižvelgdami į tai ir įvertinę pasikeitusį techninį sprendimą, Projekto rengėjai 2019 m. kovo 5 d. raštu Nr. 00-0/00007-110-241 (toliau – Raštas) bei 2019 m. kovo 15 d. raštu Nr. 7-110-276, pateikė patikslintą prašymą suderinti Projektą. 2019 m. gegužės 10 d. Nr. 7-110-452 Komisija gavo Projekto rengėjų atsakymus į papildomus klausimus, kuriuos Komisija kartu su Latvijos NRI pateikė 2019 m. gegužės 3 d. raštu Nr. R2-(D)-950.

²https://www.entsog.eu/sites/default/files/2019-03/1.%20ADAPTED_2nd%20CBA%20Methodology_Main%20document_EC%20APPROVED.pdf

³http://www.acer.europa.eu/Official_documents/Acts_of_the_Agency/Recommendations/ACER%20Recommendation%2005-2015.pdf

NRI atlieka BIP vertinimą, vadovaudamasi Reglamentu Nr. 347/2013 ir Agentūros rekomendacijomis. Taip pat atkreiptinas dėmesys, kad vadovaujantis Energetikos įmonių investicijų vertinimo ir derinimo Valstybinėje kainų ir energetikos kontrolės komisijoje tvarkos aprašo, patvirtinto Komisijos 2009 m. liepos 10 d. nutarimu Nr. O3-100 „Dėl Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos 2003 m. birželio 17 d. nutarimo Nr. O3-55 „Dėl Energetikos įmonių investicijų derinimo Valstybinėje kainų ir energetikos kontrolės komisijoje tvarkos patvirtinimo“ pakeitimo“, 33 punktu, Komisijoje derinami BIP, kurie įtraukti į Europos Komisijos skelbiamą BIP sąrašą Reglamento Nr. 347/2013 nustatyta tvarka.

2. AB „Amber Grid“ siūlymo tarpvalstybiniam Projekto sąnaudų paskirstymui analizė

Projektas yra vienas iš Baltijos šalių energijos rinkos jungčių plano (angl. *Baltic Energy Market Interconnection Plan* – BEMIP) dalių, kurio vienas iš pagrindinių prioritetų – energetikos infrastruktūros vystymas. BEMIP tikslas – integruoti dujų ir elektros rinkas Baltijos jūros regione su ES vidine energijos rinka, kas padės rinkos konkurencijai ir gamtinių dujų tiekimo saugumo užtikrinimui. Baltijos šalys turi galimybę įsigyti dujų pasaulinėje suskystintų gamtinių dujų (toliau – SGD) rinkoje per SGD terminalą Klaipėdoje, o įgyvendinus dujotiekio jungties tarp Lenkijos ir Lietuvos (angl. *Gas Interconnection Poland – Lithuania* – GIPL) projektą, bus galimybė dujas gauti iš Europos dujų rinkų. Tačiau net ir esant minėtai infrastruktūrai, galimas perdavimo pajėgumų nepakankamumas gamtinių dujų jungtyje tarp Latvijos ir Lietuvos. Įgyvendinus projektą, šis nepakankamumas bus pašalintas ir prisidės prie Baltijos regiono šalių gamtinių dujų tiekimo diversifikavimo.

Projekto rengėjai, atsižvelgę į NRI 2019 m. kovo 1 d. raštu Nr. R2-(D)-461 teiktas pastabas, Raštu pateikė patikslintą prašymą suderinti Projekto investicijas (angl. *Investment request*). Projekto rengėjai prašymą taip pat pateikė Latvijos NRI. Bendra investicijų suma siekia 10,2 mln. Eur.

Projekto metu bus atlikti šie darbai:

Lietuvos dalis:

- Kiemėnų gamtinių dujų matavimo stoties pajėgumų didinimas;
- Panevėžio dujų kompresorių stoties teritorijoje esančio dujotiekio pertvarkymas.

Latvijos dalis:

- Latvijos gamtinių dujų sistemos pritaikymas 50 bar slėgiui.

Projekto rengėjai nurodė, kad įvykdžius projektą bus padidinti maksimalūs pajėgumai į abi šalis iki 125 GWh/d:

1 lentelė. Lietuvos - Latvijos tarpvalstybiniai gamtinių dujų sistemos pralaidumai

Kryptis	Esami pajėgumai, GWh/d	Būsiami pajėgumai, GWh/d	Pokytis, GWh/d
Lietuva → Latvija	67,6	130,47	+62,87
Latvija → Lietuva	65,1	119,53	+54,43

Projekto rengėjai kaštų-naudos analizę atliko vadovaudamiesi ENTSO-G pagal Reglamento Nr. 347/2013 11 straipsnio reikalavimus parengta kaštų-naudos analizės metodologija (toliau – Metodologija). Toliau pateikiami Projektų rengėjų kaštų-naudos analizės rezultatai, kuriais vadovaujantis suformuotas pasiūlymas NRI dėl tarpvalstybinio sąnaudų paskirstymo.

Vadovaujantis Metodologija, buvo įvertintos šios monetizuojamos socialinės-ekonominės naudos:

- Tiekimo kaštų sutaupymo (angl. *supply cost saving* arba *EU Bill*);
- Nutrauktas tiekimas esant 1 dienos maksimaliam suvartojimui (angl. *disrupted demand in 1-day peak*);
- Nutrauktas tiekimas esant 2 savaitių maksimaliam suvartojimui (angl. *disrupted demand in 2-weeks peak*);
- N-1 kriterijaus atitiktis;
- Daugiau anglies turinčio kuro pakeitimo gamtinėmis dujomis nauda (angl. *gasification*).

Projekto rengėjai nurodė, kad Projekto kaštai priskiriami pagal valstybėse įrengiamą infrastruktūrą ir Projekto rengėjų patiriamus kaštus.

2 lentelė. Projekto kaštai

	Kapitalo kaštai, mln. Eur.	Operaciniai kaštai, mln. Eur/metus
AS „Conexus Baltic Grid“	5,5	0,04
AB „Amber Grid“	4,7	0,1
Iš viso:	10,2	0,14

3 lentelė. Latvijos ir Lietuvos jungties gerinimo projekto kaštų-naudos analizės rezultatai Lietuvai, Latvijai, Estijai, Suomijai

Naudos	mln. Eur.	Proc.
Išorinės naudos Lietuvai	40,8	23,95%
Išorinės naudos Latvijai	44,47	26,10%
Išorinės naudos Estijai	44,3	26,00%
Išorinės naudos Suomijai	40,8	23,95%
Išorinės naudos viso:	170,37	100%

Pažymėtina, kad Projekto rengėjai numato gauti ES paramą (Europos infrastuktūros tinklų priemonė, angl. *Connecting Europe Facility*, toliau – CEF parama) (iki 75 % proc. projekto vertės). Finansinės naudos projekto vykdytojais negaus, tačiau paveiktos Baltijos regiono šalys (Estija, Latvija, Lietuva, Suomija) gaus socialinę – ekonominę naudą. Pagal Reglamento Nr. 347/2013 12 straipsnio 1 dalį ir Agentūros rekomendacijų 2.6 papunktį, kompensacijos vykdančioms šalims yra taikomos, jei bent viena iš investuojančių šalių gauna neigiamą naudą. Pagal pateiktus duomenis, Lietuva ir Latvija gauna teigiamas socialines – ekonomines naudas, todėl kompensacijų iš kitų valstybių nenumatoma.

3. Projekto įtaka gamtinių dujų perdavimo kainos viršutinei ribai ir išorinio finansavimo poreikio nustatymas

Apskaičiuoti projekto finansiniai rezultatai pateikti 4 lentelėje. Atsižvelgiant į tai, kad Projektas generuoja neigiamą grynąją dabartinę naudą ir nėra finansiškai atsiperkantis, Projektui yra reikalingas finansavimas iš išorinių šaltinių.

4 lentelė. Projekto finansiniai rezultatai

Rodiklis	AB „Amber Grid“	AS „Conexus Baltic Grid“	Projektas iš viso
Finansinė vidinė gražos norma (FVGN), proc. ⁴	N/A	-11,9	N/A
Finansinė grynoji dabartinė vertė (FGDV), mln. Eur	-5,4	-5,7	-11,1

Reglamento Nr. 347/2013 14 straipsnio 2 dalyje numatyta, kad BIP gali būti skiriama ES finansinė parama, jeigu jie atitinka visus šiuos kriterijus: (1) pagal Reglamento Nr. 347/2013 12 straipsnio 3 dalies a punktą atlikus konkretaus projekto kaštų ir naudos analizę, pateikiama įrodymų, kad projektas daro didelį teigiamą išorinį poveikį, pavyzdžiui, susijusį su tiekimo saugumu, solidarumu ar naujovėmis; (2) dėl projekto pagal Reglamento Nr. 347/2013 12 straipsnį priimtas tarpvalstybinio sąnaudų paskirstymo sprendimas; arba, jeigu BIP priskiriami prie Reglamento Nr. 347/2013 II priedo 1 punkto c papunktyje nurodytos kategorijos ir dėl šios priežasties nepriimamas tarpvalstybinis sąnaudų paskirstymo sprendimas, projektu turi būti siekiama teikti paslaugas tarpvalstybiniu mastu, diegti technologines naujoves ir užtikrinti tarptautinio tinklo eksploatavimo saugą; (3) projektas nėra komerciškai perspektyvus pagal verslo planą ir kitus įvertinimus, kuriuos visų pirma atlieka galimi investuotojai ar kreditoriai arba nacionalinė reguliavimo institucija. Vertinant projektų komercinį perspektyvumą atsižvelgiama į Reglamento Nr. 347/2013 13 straipsnio 2 dalyje nurodytą sprendimą dėl paskatų ir jo pagrindimą. Tuo atveju, jei BIP atitinka visus Reglamento Nr. 347/2013 14 straipsnio 2 dalyje numatytus kriterijus, vadovaujantis Europos Parlamento ir Tarybos 2013 m. gruodžio 11 d. reglamento Nr. 1316/2013 kuriuo sukuriama Europos infrastruktūros tinklų priemonė ir iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) Nr. 913/2010 bei panaikinami reglamentai (EB) Nr. 680/2007 ir (EB) Nr. 67/2010, 10 straipsnio 3 dalimi, gali būti skiriama iki 75 proc. parama nuo tyrimų ir (arba) darbų finansavimo reikalavimus atitinkančių sąnaudų.

Atsižvelgdami į tai, Projekto rengėjai įvertino galimybę gauti CEF paramą, kuri galėtų sudaryti 3,37 mln. Eur AB „Amber Grid“ (72 proc. investicijų sumos) ir 4,10 mln. Eur – AS „Conexus Baltic Grid“ (74 proc. investicijų sumos). Likusi Projekto dalis būtų finansuojama iš perdavimo kainų.

Įgyvendinus Projektą AB „Amber Grid“ perdavimo kainos viršutinė riba 2024–2044 m. laikotarpiu, lyginant su Komisijos 2018 m. spalio 26 d. nutarimu Nr. O3E-364 „Dėl akcinės bendrovės „Amber Grid“ gamtinių dujų perdavimo kainos viršutinės ribos 2019–2023 m. nustatymo“ (toliau – Nutarimas) nustatyta 0,88 Eur/MWh perdavimo kainos viršutine riba, vidutiniškai padidėtų 0,0093 Eur/MWh (arba 1,05 proc.) per metus. Įvertinus prielaidą, kad 72 proc. AB „Amber Grid“ tenkančios investicijų sumos būtų finansuojama CEF paramos lėšomis, AB „Amber Grid“ perdavimo kainos viršutinė riba 2024–2044 m. laikotarpiu, lyginant su Nutarimu nustatyta perdavimo kainos viršutine riba, padidėtų 0,008 Eur/MWh (arba 0,91 proc.) per metus.

4. Dujų skyriaus siūlymas

Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, Komisijos Dujų ir elektros departamento Dujų skyrius išnagrinėjo Projekto rengėjų pateiktą informaciją ir nustatė, kad Projekto rengėjai pateikė visus Reglamente Nr. 347/2013 ir Agentūros rekomendacijose nurodytus dokumentus, reikalingus bendro

⁴ Projekto pinigų srautai yra per maži apskaičiuoti FVGN Projektui ir AB „Amber Grid“.

intereso projektams derinti, todėl vadovaudamasis Lietuvos Respublikos energetikos įstatymo 15 straipsnio 3 dalimi, Reglamentu Nr. 347/2013 bei atsižvelgdamas į Projekte pateiktą informaciją Dujų skyrius siūlo Komisijai:

1. Derinti Lietuvos Respublikai tenkančią Projekto investicijų dalį, kurios vertė ne didesnė kaip 4,7 mln. Eur.

2. Įpareigoti AB „Amber Grid“ patikslinti Projekto vertę, nurodytą 1 punkte, ir suderinti ją su Komisija šiais atvejais:

2.1. pasikeitus Europos Sąjungos ir nacionalinių teisės aktų, reglamentuojančių bendro intereso projektų statusą, nuostatomis;

2.2. pasikeitus kitoms esminėms aplinkybėms, darančioms reikšmingą įtaką Projektui, įskaitant jo vertę.

3. Rekomenduoti AB „Amber Grid“ teisės aktų nustatyta tvarka, kartu su Latvijos gamtinių dujų perdavimo sistemos operatoriumi AS „Conexus Baltic Grid“ pateikti paraišką Inovacijų ir tinklų programų vykdomajai įstaigai (*angl. The Innovation and Networks Executive Agency, INEA*), siekiant maksimaliai galimos finansinės paramos šio Projekto įgyvendinimui iš Europos infrastruktūros tinklų priemonės (*angl. Connecting Europe Facility, CEF*), kuri turi būti padalinta proporcingai pagal Projekto rengėjų atliktas investicijas.

PRIDEDAMA: Nutarimo „Dėl bendro intereso projekto „Dujotiekio tarp Latvijos ir Lietuvos pajėgumų didinimas“ derinimo“ projektas, 3 lapai.

Dujų skyriaus vyr. specialistė

Lina Karpavičiūtė

Dujų skyriaus vyr. specialistas

Justas Valaitis

Į posėdį kviečiami:

1. Lietuvos Respublikos energetikos ministerija;
2. AB „Amber Grid“.